Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land
Avdelningen för miljökommunikation

VASTAUS KYSYMYKSEEN

09-03-2024

Asia: TyV asiantuntijoiden kuuleminen 12.3.2024 liittyen HE 100/2023 vp

Täydennän alla kuulemisessa antamaani vastausta kansanedustaja Seppäsen (ps) Jenni Kaaretkoskelle esittämään kysymykseen, joka muistiinpanojeni mukaan kuului seuraavasti:

Miten lakiuudistus vaikuttaisi poronhoitoon teidän alueellanne? Jos poronhoito-oikeus kuuluisi vain saamelaiskäräjien jäsenille, miten se vaikuttaisi?

Vastauksena kansanedustaja Seppäsen kysymyksen toiseen osaan totean, että poronhoito-oikeudesta ei säädetä saamelaiskäräjälaissa vaan poronhoitolaissa. Hallituksen esitys ei siis vaikuta poronhoito-oikeuteen.

Alue, johon ensimmäinen kysymys viittaa on ymmärtääkseni Sattasniemen paliskunta Sodankylän kunnassa. Se on saamelaisten kotiseutualueen eteläpuolella ja kuuluu poronhoitolain 2.2 § määritttyyn erityisesti poronhoitoon tarkoitettuun alueeseen.

Vastauksena kansanedustaja Seppäsen kysymykseen totean, että saamelaiskäräjälain uudistus ei vaikuta tämän alueen poronhoitoon. Nykylaissa määritelty saamelaisten kotiseutualue pysyy hallituksen esityksessä ennallaan, eikä Sattasniemen paliskunta sisälly kotiseutualueeseen ja siten saamelaiskäräjälain soveltamisalueen piiriin. Näin ollen lakimuutos ei vaikuta vallitsevaan asiaintilaan, jossa saamelaiskäräjien itsehallinto tai lain 9 pykälässä määritelty, poronhoidon kannalta tärkeä viranomaisten neuvotteluvelvoite eivät koske Sattasniemen paliskuntaa. Lapinverokriteerin poistaminen laista ei tässä tilanteessa myöskään vaikuta alueen poronhoitoon tai sen oikeuksiin.

Kansanedustaja Seppäsen kiinnostus saamelaisten kotiseutualueen eteläpuolisten paliskuntien poronhoitoa ja sen edellytyksiä kohtaan on maankäyttöpaineiden jatkuvasti kasvaessa perusteltua. Yhdyn tutkimuksen valossa Jenni Kaaretkosken ja Ari Veikko Puskan (Kemin-Sompion paliskunta) näkemykseen, että tämän alueen poronhoidon asema ja mahdollisuudet vaikuttaa kilpailevaan maankäyttöön ovat lainsäädännössä heikosti turvatut. Vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen

Postadress: Box 7012, 75007 Uppsala, Sweden
Besöksadress: Ulls väg 27, Uppsala
Org nr: 202100-2817
www.slu.se

Mobilnr: +46-73 08 00 03 46
Kaisa.raitio@slu.se

poronhoitolakia uudistamalla on tarpeellista, mikäli luonnonlaitumiin perustuvan poronhoidon edellytykset halutaan alueella turvata.

Kaaretkosken näkemys siitä, että tilanne on eri paliskuntien välillä epätasa-arvoinen, on myös ymmärrettävä. On valtiolta epäjohdonmukaista yhtäältä pitää lapinveroluetteloon kuuluneiden jälkeläisiä alkuperäiskansaan kuuluvina henkilöinä, mutta jättää heidän perinteiset alueensa ja elinkeinonsa alkuperäiskansalle kuuluvien oikeuksien ja niiden tuoman suojan ulkopuolelle. Kuten kuulemisessa kävi ilmi, Kaaretkoski ja Puska korostivat lapinverokriteerin merkitystä paliskunnissaan. Valtio on siis jättänyt lainsäädännössä turvaamatta ne oikeudet, jotka voi katsoa Kemin-Sompion ja Sattasniemen poronhoidolle osana alkuperäiskansan kulttuuria kuuluvan, mikäli lähdetään valtion näkemyksestä, että lapinveroluetteloon kuuluminen on todiste alkuperäiskansan jäsenyydestä. Lapinverokriteerin kautta valtio kytkee näiden paliskuntien poronhoitajat ja poronhoidon alkuperäiskansakulttuuriin ja sitä koskeviin oikeuksiin.

Soklin kaivoksen ympäristö- ja vesilupaprosessin yhteydessä tullaankin jo arvioimaan kansainvälisen oikeuden velvoittavuutta Kemin-Sompion paliskunnan alueella KP-sopimuksen 27 pykälän osalta. KHO totesi Soklia koskevassa päätöksessään (2022:38, s. 334), että ”lupa-asiaa uudelleen käsiteltäessä tulee osana hankkeen vaikutuksia asianmukaisesti selvittää ja arvioida, onko hankkeella vaikutuksia alkuperäiskansojen perinteisten elinkeinojen harjoittamiseen”.

Saamelaiskäräjälain uudistus ei sen sijaan vaikuta ko. paliskuntien asemaan suhteessa kilpailevaan maankäyttöön, koska saamelaiskäräjälaki ei - nykyisessä tai uudistetussa muodossa - ulotu kyseessä olevien paliskuntien alueelle. Lainsäätäjän niin halutessa saamelaisten kotiseutualueen eteläpuolisen poronhoidon aseman vahvistaminen on mahdollista tehdä siihen soveltuvan, muun lainsäädännön kautta.

Knivstassa 12.3.2024

Kunnioittavasti,

Kaisa Raitio
YTT, ympäristökommunikaation dosentti
Ruotsin maatalousyliopisto SLU
Uppsala